

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.
ЯНВАРЬ
27
СРЕДА
№ 21 (4506).
Өртөө 20 көп.

Африканың улустарынын Ийги конференциясынын даргазына Н. С. Хрущевтин чагалазы (1 арын).
М. Наваа-Сарыг.—Төрөөн чуртувусту тайбын күш-ажыл-биле улам быжыгалап, алдаржыдаал (1 арын).
Совет аалчыларынын Индияда чоруп турары (1 арын).
О. Мандарый.—Тудугжуларда (1 арын).
Д. Байыр-оол.—Чаа болгаш ажыктыг чуда (2 арын).

Чурттуу бодургаларында (2 арын).
В. Георгиевич.—Коллективтик керээз — профсоюздеринин ажылынын үнделини (2 арын).
А. Анкудинов.—Эзулуг улусту чаа шимчөөшкө (2-3 арындарда).
Амдырал негеп турар (3 арын).
В. Зренчин.—Малды мычаар ажаап болбас (3 арын).
Н. Ушинский.—Виктор Иванович амырал чорутур (3 арын).

Совет ракетаны салып үндүргөндөгү (4 арын).
«ССР3 ракетанын техникалык делегей денелени көргүскөн» (4 арын).
1960—1961 сан-сөө чыгында АКШтын бюджет (4 арын).
Коммунисттер муниципалитетти 40 жыл удурутканнар (4 арын).
Тамара Рылованын делегей рекорду (4 арын).

МАЛ КЫШТАГЛААШКЫВЫНЧЕ ОНЗА КИЧЭЭНГЕЙ САЛЫР

СЭКП-ниң чамдын районнарын, райуускомнарның база колхоз баштаар черлеринин болгаш партия эге организацияларының талазындан малдың кышы ажаалга, хайгааралык кичээни кошканын уламындан областтык дыка хей колхозтарында болгаш совхозтарында малдык менди чыл ажыраарынын херзде дүвүрээниң байдал тургустунган. Би-Хемде «СЭКП-ниң XX съездин», Улуг-Хем районун «СЭКП-ниң XX съездин», Бай-Тайганың «Малчы» колхозтарында мал чеди шуут үзүлгөн. Эрин болгаш Тес-Хем районнарынның колхозтарында мал чеди төнер четкен. Улуг-Хем районун колхозтарында белетнетинген мал чедеринин чүгө 35 хуузу, Сүт-Хемде 42 хуузу, мал чединге хергелээр тарааның чүгө 8 хуузу артык.

Хар эң-не улуг дүшөн Эрин болгаш Тес-Хем районнарынның колхозтарында, Би-Хем районун «СЭКП-ниң XX съездин», Бай-Тайганың «Малчы» колхозтарында мал оदारларын далбайлап эжер кемчеглер база кошкан алдынып турар. Ол ышаш мал чедин бар черлерден тыптынып, саттынар болгаш күрүндөн берип турар мал чеди тараа фондустарын дүгөн сөөртүп алып талазы-биле колхоз баштаар черлеринин болгаш партия районнарынның, райуускомнарның шиттирлерин кемчег албаанын үстүндө ады үн-гөн ажыл-агыйларда малдың күш деңгилдези массалык арып баксырап турар болгаш чүгө сөөлүг каш хонуттарда дыка хей баш улуг, биче малдар өлүп хөраан.

Мал кыштаглаашкынында мындай дүвүрээниң байдалын тургустунуп өлгөниң чүгө улуг хар чаканынче болгаш соок дүшкенинче чуй каар болза ышан эвес. Бо бүгү байдалдар хамыктын мурнунда амыл-агыйжы эвес, харысалга чок чорутуң түңнелден болуп турарын айтыры чугула. Чимээ, Бай-Тайга районун «Мурнакчы» көдээ амыл-агый артелинин хаван ажайкчызы ажылын ээн наалаш барганындан 42 хаваннар 3 хонук шитинде аштап, дөңү өлгөн. Танды районун «Революциянын чалбыжы» колхозтун семиртилгеге тургускан 25 баш хаваннары тар нажаага бастытанып өлгөн, кургак тараа-биле чедергеш суггарбайн турганындан «УНА 25 чылы» совхозтун 18 хаваннары өлүп хөраан. Чыгыш нажаа белетнеэнинден Тес-Хемде «Чодура» колхозта чаш мал тулу улуг ногаарлыг болуп, ылангыя сөөлүг хонунда 200 амыл хураган өлгөн болуп турар. Мал ажылынга харысалга чок чорутуң өске-даа хей санныг фактыларын көргүзүп болур.

Областың колхозтарында болгаш совхозтарында малдың кышы байдалының дугайында айтырыгы СЭКП обкомунун бюрозунга чугалаанын көргөн болгаш моон соңгаар ап чорудар кемчеглер дугайында төдөгэй доктаалды хүлээп алган.

Партия, совет организацияларының база колхоз баштаар черлеринин, совхозтар ажылдакчыларынын мурнунда салдылып турар сорулга болза, малдың кышы байдалында тургустунган дүвүрээниң чорутуу деп-доразан чайладар төлөөдө, бүгү-ле болдунар кемчеглерин алып, мал ажылынга кичи күжүн болгаш ышан техниканы четчир санымы-биле кириштирер. Мал оदारларының харын далбайлап аштарынга транкторлары болгаш бүгү-ле тырттар куштерин кириштирер. Мал чединге хергелээр сиген, сула, саван болгаш өске-даа чуударын районнар, колхоз, совхозтар арзынга сөөртүп дамгылаарына, амыл-агыйларын боттарында бар автоматизацияны буруну-биле азыглар, ол ышаш АТН-ларын, албан организаци черлеринин чым машиналарын мобилизастаар кемчеглерин алып. Ол ышаш мал ажылында кичи бурузунуң харысалгалын камангызындан-даа артык бөядер.

Бо бүгү кемчеглерин деп-доразан ап чорударын СЭКП районнарынның бюрозунга, райуускомларга болгаш көдээ амыл-агый органдарына СЭКП обкомунун бюрозу дааскан.

Бо хунерде бүгү-ле амылдар малды кыштан менди хүр чыл ажыраарына чагырткан турар. Кайда-даа амылдап турары хамаан чокка, кичи бурузу бо чугула амылга бодунун үлүг хуузу кириштирген турар умурлуг.

Чуртка көдээ амыл-агый продуктуларынын бодургалезин элбегилдер дугайында СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунун салган төөгүлүг сорулгаларын амылдарга боттадылары, ылангыя чеди чыдаң ийги чынында бистиң областың амылчы чоннарын алган социалистик хүлээлгелерин эрестиг күөсүдери—кыштың айылындан малды менди камгалап алырындан хамаарыр дээрзин кичи бурузу билген турар умурлуг.

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунун доктаалына болгаш ССР3-ниң Дээди Советинин сессиязынын шиттирлеринге сорук кирген өвүр районун «Торгалыг» колхозунун малчыныры, көдээ амыл-агыйның тускай артеминдеги чеди чыдаң ийги чынында өназалаларын чедишкенин күөсүдери дөш чүктүлдүг амылдар турар. Малчынырың хуралы өрткен чыдаң амыл түнелени чугалаашкан болгаш бар курдаларын, аргаларын ниитинин мал ажылын хөгжүдериңе, оң продуктулуун көвүдериңге чөп ачылаарын шиттирээни.

1958—1959 чылдарынын кыжынында колхоз бир колхозга 200—300 хойну ажаап турган болза, а бо чылын колхозны улгаттыр каттыштыргаш, кодан бурузунга 400—600-тү үзүп тургускан, 4 калтон кажааны ажыгалда кирген. Мал ажылынга харысалгалыг үе—кыштаглаашкыны ак эрттирер, малды баш санын өстүрер, продуктулуун көвүдери дугайында малчынар социалистик хүлээлгени алган.

Артель чеди чыдаң байтайгы чынында малды баш санын өстүреринин чыл планын чүзүп алы-биле

«Амгы үенин байдалында партия пропагандазынын сорулгаларынын дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын ном кылдыр парлап үндүргөн

«Амгы үенин байдалында партия пропагандазынын сорулгаларынын дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын күрүнең политикактг номнар үндүрер чери брошюра кылдыр парлап үндүрер. Брошюраны хей тиражтыг кылдыр парлаан. (СЭТА)

Африканың улустарынын ийги конференциясынын даргазынга

ТУННС ХООРАЙ
Африка диттин улустарынын Ийги конференциясынын киржичилеринге мөөн чүректин ханымындан байырмын чедирин диледим.

Аккра хоорайга Бирги конференциянын ажиттыгынындан бөөр бир чылдан бичи-ле ажыг үе эркен. Бичалаа-даа бо хыраа хуусаанын дургузунда делегей чуртууда чаа-чаа хамаарышпас африка күрү-нелери көстүп келгилең болгаш бүгү Африка дитти колоннадыг тергизешкинден долзуу-биле хостаарыныче орукка база бир базым кылдынган.

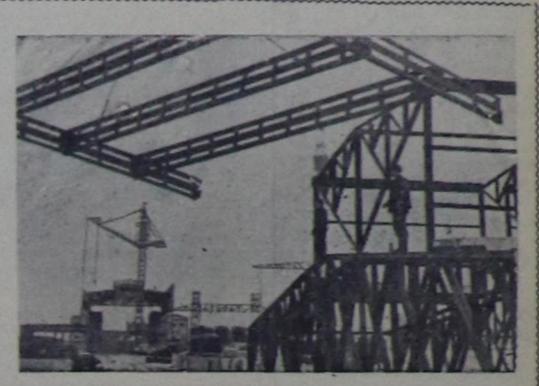
Боттарынын национал хамаарышпас чорутуу дөш Африканың улустарынын хосталгалыг демиселинге чедип алган чедишкенин бүрүзүңе бистер, совет кижилер чалбыштын-биле өөрүп турар бис. Бүгү Ажыл-агый хосту болгаш оон улустары боттарынын салым-чолун боттары шиттирлээр мындыг хунун чөөкшү-латтышпаан, бужар-бак колоннадыг системаны узу-каарынын чайлаттынас чорудушкуну долу базым-биле чоруп турар. Импералистер болгаш колониза-

торлар Африканын бойдус байлактарын үптөп-төңөп, оон ченун кадыг-лөшкүну-биле мөчөөн болгаш бүдүн-бүдүн улустарын алымы-түрөгү болгаш хоозурашкына таварыштырганнар, ычангаш ол бүгү африка чурттарынын хөгжүдөзүн моондактаан. Ам политиктик хамаарышпас чорун чаалап алган чурттар боттарынын национал экономикаын болгаш культуразын хөгжүтүп, катап тургузарыныч кирипкен. Бо улуг херекке болгаш колоннадыг мөчүдөгө улуг демиселинге Африканың улустары Совет Эвилелин чалбыштыг болгаш чайгыш чок өнүүвүс деп көрүп турарлар.

Бодунуң ажылынга чедишкенингер болурун Конференцияга бүгү сагыш-сеткиленин ханымындан кү-нөдөм. Ол, Африканың улустарынын улам ынай каттыжарына, делегейге тайбын болгаш найралдыг быжыгалаарына бараан болур дээрзинге илегелини илереттим.

Чурттуу бодургаларында (2 арын).
В. Георгиевич.—Коллективтик керээз — профсоюздеринин ажылынын үнделини (2 арын).
А. Анкудинов.—Эзулуг улусту чаа шимчөөшкө (2-3 арындарда).
Амдырал негеп турар (3 арын).
В. Зренчин.—Малды мычаар ажаап болбас (3 арын).
Н. Ушинский.—Виктор Иванович амырал чорутур (3 арын).

Совет ракетаны салып үндүргөндөгү (4 арын).
«ССР3 ракетанын техникалык делегей денелени көргүскөн» (4 арын).
1960—1961 сан-сөө чыгында АКШтын бюджет (4 арын).
Коммунисттер муниципалитетти 40 жыл удурутканнар (4 арын).
Тамара Рылованын делегей рекорду (4 арын).

Воронежтин атомунг электро-станциязынын тудушкунунда на-шын залынын каркас-демирлерин эптээр доозулган. № 1 турбогенераторуна докээ бетоннаттын-

Төрөөн чуртувусту тайбын күш-ажыл-биле улам быжыгалап, алдаржыдаал

Чаа хүлээлгелер

Барыш-Хемчик районун «Большевик» колхозунун амыл-агый ССР3-ниң Дээди Советинин IV сессиязынын материалдарын улуг өөрүшкү-биле деттип, танышканнар.

Колхозтун мурнакчы хойжузу Достай-оол сөс алган:

— Кичи төрөлгөтениң чырыкылдыг келер үеи дөш, бүгү делегейге мөңгө тайбын дөш бистиң Коммунист партиясынын болгаш Совет чааазыстың салым-чолу-кымында хары кылдыр чеди чылы-лы ийги чыны—1960 чылда 100 баш төрүүр хойдан-на 130 хураган-ы болгаш хой бүрүзүңден-не 2 кг 100 грамм дүктү кыргып алыр мен—дөш хүлээлгени алган.

Москва, 1960 чылдың январь 24.

Н. ХРУЩЕВ.

Чаа-Хөл районун «Найрал» көдээ амыл-агый артелинин клубунга эр, херөөн колхозчулар организаци-тыг байдал-биле болгаш политиктик улуг көдүрүшкү-биле долдуу олурупканнар. Амыл-агый кичи бурузунун арынарында база катап улуг өөрүшкү кутулуп келгени илден болган.

ССР3-ниң Дээди Советинин дөрткү сессиязынын ажылынын түнелдеринге холбаштырган митинг эгелээ. «Челеселенишкенин дүжүрө-нү—тайбын быжыгалаарыныч болгаш улустар аразына найралдыг хандырарыныч орук» болурун дугайында Дээди Советтин сессиязынга Никита Сергеевич Хрущевтин илеткеленин болгаш ССР3-ниң Чепсектик Күштерин база дагын улау-биле кызыр дугайында сессиянын хүлээп алган Хойдузунун, Делегейтин бүгү күрүнелеринин парламента-лыгыны болгаш чазактарына ССР3-ниң Дээди Советинин Кыйгы-рымын канчаар-даа аажок ужуру-зузанын дугайын колхоз даргазы эш Намай илеткөөн.

— Бистиң социалистик Төрөөн чуртувус бодунун Чепсектик Күште-рин чачыс удаа эвес, а делегейин ийги дайымынын сөөлүдө каш-даа удаа кызырып келген болгаш чаа дайымын катап өөскүтпес, улустар-нын тайбын чурттаарын хандыр, делегейин бүгү улустарынын эконо-миктик болгаш культурулу харыла-заларын быжыгалап дөш Совет чааазынын чыгылаарына чедип келген. Бистиң чуртувустун Чепсек-тик Күштеринден база дагын бир миллион ийи чүс муң кижини кызы-рып шиттирлээр чорук, совет кижилерин болгаш тайбыга ынак-шымдыг бүгү кичи төрөлгөтени

Төрөөн чуртувусту тайбын күш-ажыл-биле улам быжыгалап, алдаржыдаал

Колхозчуларнын улуг өөрүшкүзү

канчаар-даа аажок өртүп, улам-на сорук кирип турар-дыр—деп, илет-кели чугалаан.

Тайбынның херөөн күш-ажыл-биле быжылаарыныч, чеди чыдаң планынын ийги чынында колхоз-тун мурнуга салдынган амыл-агыйды болгаш политиктик сорул-галарын чедишкенин шиттир-лээринче эр, херөөн колхозчулар-ын эш Намай кыйгырган.

Колхозтун сүт-бараан фермазы-нын амылдарыныч эш Өлегей сөс алган:

— Эш Никита Сергеевич Хрущев-тин илеткелин радиодан дынааш солундардан номчааш улуг өөрүш-кү-биле уткаан бис. Сессияга хүлээп алдынган документилер болза бистиң чуртувустун тайбынга ынак-шымдыг даштык политиказынын канчаар-даа аажок шынынын база катап херечилөөн. Кичи төрөлгөтени чагай чорутууче болгаш деле-гейге тайбын камгалаарыныч ула-нган ол улуг базымны деткириңге бүгү колхозчуларын кыйгыр-дым—деп, бодунуң өөрүн ол сорук кириген.

— Бистиң партиястың болгаш Чааазыстың тайбын политиказын улау-биле деткип тур мен. Бистиң чуртувустун Чепсектик Күштерин база дагын кызыр дугайында сессиянын хүлээп алган хойдузу — тайбын быжыгалаарына улуг амыл-агый. Бистиң чуртувуска комму-нисттик ниитиледи тургузарынын чаа-чаа чедишкенин колхозчу кижиниң өөрүшкүдүг сеткил сагы-шын хайныктырып турар-дыр. Ни-тинин мал ажылын хөгжүдеринын херөөн бодунуң күш-ажылчы са-лымшыкынын улам өстүрер мен.

— Ам халакып келер солдаттар улус амыл-агыйыга амылдап кир-ер болгай. Чеди чыл планын хуу-саа бетиңде күөсүдериңге ол кан-чаар-даа аажок улуг укур-дузалыг болур. Тайбынның херөөн күш-ажыл-биле быжыгалаары мен. Бо чыдаң төрүү чорутуу 231 өшкүдериңден 245 анайлары алыр мен—деп, өш-кү кадарчызы эш Маскыр-оол чугалаан.

— Огород бригадынын кежи-гүнери чеди чыдаң ийги чынында чакы тарылгазына күненин хө-күниң белеткенип турар. 293 шы-мыларын багалаарын, 107 тонна өдети ногаа шөлүңе сөөртүп төгө-рин, 143 рамаларын кылдыр фер-валь айның 20-ниң бетиңде дооза-рын бистиң бригаданын кежигүне-ри хүлээнип турар—деп, огород бригаданын бригадир эш Байыр-оол чугалаан.

М. НАВАА-САРЫГ,
«Шынны» корреспондентин.

Төрөөн чуртувусту тайбын күш-ажыл-биле улам быжыгалап, алдаржыдаал

Колхозчуларнын улуг өөрүшкүзү

Тес-Хем районун «Ак-Эрик» колхозунун С. Хайын удурткав тулук бригаданы чеди чыдаң бирги чынында төрөөн артелинин тулук херөөн эрес-шудургу амылдарын.

Колхозчуларга 25 чурттага ба-жыныры немей туттуган, оларын шитинден 8 бажынырын эш Ду-шүңгө баштакан херөөн эрес-шуду-нозу самандан тудуп кылганнар. Култура-амылдардын тудуларын-да 1 чуну бажынын, 2 кызыл булуңун болгаш уруглар салдып кол тудуларын дооскан болгаш пландан дашкаар столованы тудуп, ажыгалда кирген. Ол ышаш 2 склад тудуун дооскан, 50 муң туу-буун, 40 муң саманын, 40 тонна чугайын бүдүргөн.

Колхозтун тудуужулары мал ка-жааларынын тудуужулары элөөн кич-чөөнгей салып, хойнун 9, инектер-нин 2, чаш малдарын 19 кажаала-рын ажыгалда кирген. Суур чаа-гайымдылганын херөөн тудуужу-лар база илдекпейн киржиң, элөөн хей чурттага бажынырын кырылап, кладовкаларын кылып бергилээ.

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунун шиттирлерин танышкан, тудуужулар 1960 чылдын тудуу ма-жылынын белеткеленче организациг киргенер. Бо чыдаң январь 15-ке чедир 1000 кубометр ыштыг тай-гага кезип, машина орунуче үндүр-гөнер, ам ол ыштын колхоз төвүчө сөөртүлгезин эгелей берген болгаш ону февраль 10-да доозарын шиттирлөөнер. Иаш белеткеленче амылдап турар тудуужулардан Има, Лопсан, Орус-оол, Очур-Хөө олар хүнде амыл нормазын 120—135 хуу чедир күөсүдүп, шампычылар болуп турарлар.

СЭТА-ның фотохрониказы

О. МАНДАРЫЙ.

СОВЕТ ААЛЧЫЛАРЫНЫҢ ИНДИЯДА ЧОРУП ТУРАРЫ

БХПЛАИ. (СЭТА). Январын 23-түн эртинде ССР3-ниң Министрлер Чөвүделениң Даргазынын Бирги ораалчызы Ф. Р. Козлов Бхилаңже бар чораш, Райпур хоорайга челе берген. Индиянын Кан, казар байлак болгаш одалга министри Сваран Сингх, Индиянын Кан, казар байлак болгаш одалга министровунда куруме Министри Малавия, ССР3-ниң Даштык херектер министринин бирги ораалчызы В. В. Кузнецов, ССР3-ниң Индияда элчини Н. А. Бенедиктов болгаш эскелер-даа Ф. Р. Козловту үеп чорашанар.

ДЕЛИ. (СЭТА). Январь 24-түн өкөөнүндө Дели хоорайның шимөө-лүңге ССР3-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. Е. Ворошиловтуң болгаш ССР3-ниң Министрлер Чөвүделениң Даргазынын Бирги ораалчызы Ф. Р. Козловтун аллары дөш хамааты хүлээп алышкынын байырыг эзулазы болган.

Индий улустун колонизаторларга улуг кадыг-лөшкү тулушкунуна-рады херечини — Делиниң ол хоочун шимөөзинин төвүдө делгем шөлдү индий найсысалдыг чурттакчылары дөш берген. Политиктик партиялары болгаш хөй-ниити организацияларынын төлөөлөкчилери, күрүме албан черлеринин амыл-агыйчылары, хоорайнын хүндүлүг хамалылары, муруну олуруттарда—төп чазактын министрлери, Делиде дипломаттыг төлөө черлеринин удур-тукчулары, парламенттин депутаттары, Делиде совет албан черлери-нин амыл-агыйчылары иңде чыгылан.

Көдөшүндө бар аргаларын өөрөшүн көрүшпаан, бо чылын хой бүрүзүңден 2,7 кг дүктү, бир инектен 1300 кг сүттү алыр деп сорулга салган. Хойжулар нарын дүктү хой ажылын сайырадыры-биле Чөөн-Темчик районун хойжулары-ның социалистик чарыжын деткива-шып, 1962 чылга чедир колхозтун бүгү хөө нарын дүктү болгаш турарын, дүк бүдүреринин чеди чыл планын хуусаа бетиңде күөсүдериң чедип алыр дөш. Бүгү малчынар Пленумун, сессиянын материалда-рын ханымы-биле өөрөшүн боттары-нын сорулгазы деп көрүшпаан, соци-алистик хүлээлгени чедишкенин күөсүдериңче шыдтын кичээ-гейин салган.

Хөй-ниити хүлээп алышкыны-нын залында тургускан индир кы-рынга К. Е. Ворошиловтун, Ф. Р. Козловтун, Индиянын премьер-ми-нистри Дж. Нерунун, совет удуртук-чулары үдөн кижилерин, а о ыш-каш ССР3-ниң Индияда элчини Н. А. Бенедиктовтун көстүп келгени чыгыланнар туруп келгеш хол чаксаакшыныры-биле уткаан. Совет Эвилелинин болгаш Индия Республи-

канын гимнилерин байыраалды-биле чагылашып турган. Чекетер-биле шимеп каан индирин чөөгун-да турган индий херөөнелеринин ниити ыры болууну күөсүткенин байыр ыры чагылашып-ла үндөп.

Хоорайнын мэри Трилок Чанд совет аалчыларга чекетерин барып туткан, К. Е. Ворошиловтуң амы-га байырыг бижик номчаан.

К. Е. Ворошилов болгаш Дж. Не-ру чүве чугалааннар. Оларын чуга-лаарын амыл чаксаакшыныры у-дугуу үе кирип турган.

Хамааты хүлээп алышкынын эзулазын индий радиону болгаш телевиденини дамчытыр дамчы-лып турган.

ЧАНДИГАРХ. (СЭТА). Январь 25-те ССР3-ниң Дээди Советинин Пре-зидиумунун Даргазы К. Е. Вороши-лов болгаш ону үдөн чорутур кил-дир Пенджаб штаттын найсыска-лы Чандигарха барганнар. Пенджаб штаттын губернатору Н. В. Галгил штаттын кол министри Пратап Синг Байрон, штаттың чазанын минис-три, хоолдуужулу хуралынын өскүжүнери, хөй-ниитинин төлөө-лөкчилери аалчыларын аэродромдан көрүп уткуп алганнар. Штаттын гу-бернатору Н. В. Галгил биле К. Е. Ворошилов чугалап солукшанар.

Оон соонда К. Е. Ворошилов бол-гаш ону үдөн чорутур кижилер ма-линаларга олурупкаш, күрүме ө-дүзүчө чорупканнар. Олар Индия-

нын аразына найралдыг беседа эгелөөн.

Хүндүлүг аалчынын аллары дөш губернатор Галгилдин тургускан эртегин шайлагылынын соонда К. Е. Ворошилов болгаш ону үдөн чорутур кижилер Делже чорупканнар.

ДЕЛИ. (СЭТА). Январь 25-те ССР3-ниң Министрлер Чөвүделениң Даргазынын Бирги ораалчызы Ф. Р. Козлов болгаш ону үдөн чорутур кижилер Сураггарха күрүнеин меха-низматтыгын казы амыл-агый фермазына чорашаннар (Раджастан штат).

Ол ферманын директору Махедо Сингх ферманы тургускан төөгүзү-биле аалчыларын таныштырган. Раджастан штаттын курут турган черинге совет тракторун бир-ле дугаарында чери чартаны — 1956 чылдан бөөр ферманын чедип алган чедишкенин оон чугалаан.

ССР3-ниң чазанын Индияга бе-лекке бергени көдээ амыл-агый тех-никазынын болгаш дериг-херексе-деринге үндүлгөш тургускан фер-ма кыска хуусаанын дургузулдү дүжүттү бедилер талазы-биле эки түнелдерин чедип алган. «Совет Эвилелинин Индияга бөлөк бөлөк, бистиң чурттарымыздын аразында бижыг найралдык тодарымыкы-ны болган» деп ферма директору Махедо Сингх чугалаан.

Ферманы өргөн соонда Ф. Р. Ко-злов болгаш ону үдөн чораш кижилер Делже өөп келгөнер.

Чаа болгаш ажыктыг чүүл

Эрткен чылдың декабрынын бир-г чарымында чүве. Би-Хем району «Кызыл тараачын» колхозунун Билегинде сүт-бараан фермазына чөдө бергеш, саанчылар өрөөнине кире бээривиске хураал болган туру. Кирерин чөпшөрөткөш, оларны азынган барып, чүгү чугаалажып турарын билип азырын орадажып, кижиле бүрүзү кончут кичөөнгейди дыйнап олур бис. Хураалда чүгө ийи эр кижиле бар, а өскөлери херэ-женир.

Билеп ооранымыска чугаа план, хулаага дугайында чоруп турар болду. Ол аразында үкен хар кире наамлыг, арын шырайы чымык, ситиди хен-сыныг херэжең кижиле колу кедиргеш, менээ чөпшөрөн көрүнер дөш, туруп келген.

— Мен бодарымга, хулаагенисти күөсөдүшөр бүгү арга бисте бар-чыр, күөсөдүш шынаас деп кула-аан херэ чөк. Бистин бо чымын бир инектен саап амыр дөш сүдү-вүс, план өзүгээр ортума-биле 1700 кг болгай, а хулаагенисти 2100 кг. Ферма өргөлекчилерини ач-ча чугаалажып алырга, бүгүгө че-дир бир инектен 1977 кг сүт саап алган-дыр. Чыл төчүзүгө чедир ам-даа 20 хире хонук бар, бо ара-зында инектерин чөмөргөткөш күөсөдүшөр херэк. Белеткен ачкан ситосту анаа чытырган херэ чөк.

Саваалакчы олуруп чорда-ла, ху-раалды киркиччилеринден — ол-да шыр-дыр динтилер. Алган ху-лаагени чыл төчүзүгө чедир күө-сөдүшөр арга бар деп түнөөл-биле хураал доовулган.

Ол аразында бис, фермада партия-ге организацианын ажылы-биле таныжып олтура, оң секретары эш Манчымаалды.

— Деми чүү хураал боор? — деп айтырдым.

— Ол дөргө бистин ферма чөв-төдөни хураал-дыр. Чыл төнөр чыгай берген, сүт саап алырынни талазы-биле хулаагө күөсөткөш чыгымы азырған, оң чугаалажып турганымыс ол-дур ийи — диди.

— Чөвүдөде кам кижиле барыл, кымнар киркич турары?

— Беш кижиле бар бис: ферма өргө-лекчилерини, зоотехник, партия организацианын секретары болгаш өске-даа активтер.

Билегин фермазында колхозтуң 250 ажык мыйыстык бода малы бар, оң иштинде саар инектер 125, өскөлери молдурганар. Чүгө ферма-да ажалдап турарлар: саанчылар, адарчылар, былаа ажаакчылары дуну 35 кижиле бар. Оң ийи мш-ла школа, магазин, кижиле эмдөтө-зиниң пунктүзү, колхоз аялжин, клуб — мындыг албан черлери база бар. Фермазын бодуңуң коллектив-биле кады мыда шунту 70 ажык кижиле бар. Оларнын амдыралы, ажал-кижи ферма-биле туруш ха-рылаалары. Шынап-ла бир өвөс ма-газин өргөлекчилерини багай ажалдаар болза, саанчыларын болгаш өске-лерини-даа хереткед бараан ханды-рыламы багырап бар, а ол чорук ажалга шыктыкты болгай.

Ферма чөвүдөни деп чүвениң, бире дугаар дыйнаан учурунда, оң сонуграш:

— Фермазын чөвүдөниң өң өске кандыг айтырылгар чугаала-жып, шиттирареп турар силер? — деп, эш Манчымаалды айтырдым.

— Чугаалажыр, шиттирлээр ай-

тырылгар-ла хей. Чижээ, дүңи шко-ланың болгаш мыда төрөдөр ком-плетиниң ажылы чугаалажып бис. Оң мурунда хураалга фермада ажалдап турар кижилер дуга-йын. Саанчы Салчак инектерин өске кижиле берипкен сөвүдөде ажалда-вайн туруп берген, оңу чөвүдөгө чугаалажып, анаа былаалар берип каан бис. Фермазын чөвүдөни мын-да колхозчуларнын ишти хураалын ай санында чымыдырып, анаа фер-мазын амдыралына холбайшан айтырылгарын чугаалажып турар бис.

Фермада байдал чөвө багай өвөс. Инектерини ажалдады өңи, калжа-лы арып-сылып, инектин сүтүгү биче-даа кудулапайн турар. Кана-даа баарга көрүм чүрүм өңи. Ол дөргө областа муракчы фермалар-нын бирөөзи.

— Ферма чөвүдөни бисте чаа, ажыктыг чүвө шыкаш-дыр — деп, кады чораян өңим дуржулгаалыг кижиле боорга, оңи айтыра араак чугааладым.

— Ол-даа өңи-ле чүвө-дир, ылаң-гыя колхозтуң азы фермазын партия организацианы оңу шын башкарып, анаа дыйнап ажылдаар болза кон-чут ажыктыг.

Төп партияларда бижип тура-рындан алгаш көргө, өске обла-старда чүгө ферма чөвүдөдери бар өвөс, харын бригада чөвүдөдери база бар болуп турар. Чижээ, Сонгу Кавказда Суворовская деп станцияда Сталин аттыг колхозтуң бригадаларында чөвүдөдөр бар. Чедикшикин ай чүгө активке дыйнап, оңу кал-барып турган чедир ап болур деп чүвөгө мыда партия өге организаци-ялары бодуңуң дуржулгаалыгдан бүтүрөш. Иччангаш колхоз актив-биле ажылче партия организаци-ялары улуг кичөөнгейин садып турар апарган.

Бригадалар чөвүдөдериңиң ажы-чорудугаалыг өңкижер дугайында партия организацианы оңа сагыш салып турар. Колхозтуң комплек-синиң бригадалында нарын хей айты-рылгар бар. Иччангаш бригада оңу шын шиттирареп шыдаар ялы-бүрү профессионалдыг кижилерин улуг коллективни апарган. Иңдыг улуг болгаш хей адарчылар ажыл-агый-нын удуртуру чыгыш бригадырге бер-ге болу берген. Иччангаш коллек-тивтиң удуртууганын база бир хе-вирин болур бригадалар чөвүдөдери тургускан.

Чөвүдөдериңиң кижигүнерин бригадалын ишти хураалындан сой-туруп, Чижээ, бирги комплексиниң бригадалын чөвүдөдө бригада, партия организацианын секретари, агроном, зоотехник, мал ферма-зынын өргөлекчилер, муракчы меха-низаторлар болгаш колхозчулар кир-ген.

Чөвүдө — бригадада улуг куш. Партия организацианы чөвүдө-биле үргүлчү хураалажып, чүгө өңи шын шиттир хулаап азырын-биле анда дузалажып турар өвөс, харын бодуруга планын чедикшикин күөсөдүшөр, мал чөмш шын чарыг-дан турарын, техниканы канчаар ажалдап турарын контролдаар та-лазы-биле бөтүг удуртуп турар.

Ферма-даа, бригада-даа чөвүдөни колхоз бодуругагың коллективтиң удуртууга, чымык айтырылгарын дүргө, шын шиттирлээрине чү-гула күш.

Ферма-даа, бригада-даа чөвүдөни колхоз бодуругагың коллективтиң удуртууга, чымык айтырылгарын дүргө, шын шиттирлээрине чү-гула күш.

Ферма-даа, бригада-даа чөвүдөни колхоз бодуругагың коллективтиң удуртууга, чымык айтырылгарын дүргө, шын шиттирлээрине чү-гула күш.

Чурттуң бодурулгелеринде

Казах ССР. Темир-Тауда карагандын ме-таллургия заводунуң тузунда хайымышкынныг хунаер эртин турар. Мында комсомолдуң 40 чөл өттүг Казахстаннын баштайгы домназын ажылаалга киирерине белеткен турар.

Эпекчилер дыка улуг ажылды кылганнар. Олар бир хонукта-ла 800 кубометр бетону са-лып, он-он тонна демир конструкцияларын, хей санын технологтуг дерилгелерин чымык апташ.

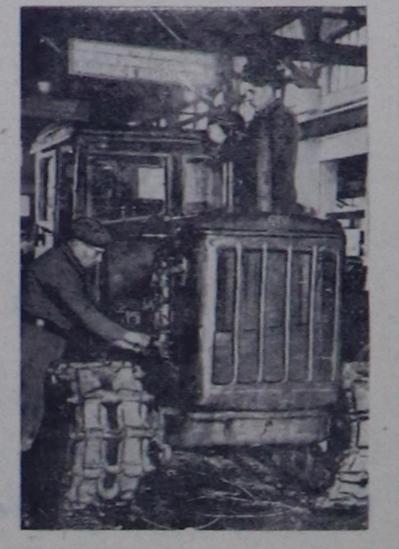
Казахстаннын домназын тузушкуну-биле чергелештир Кузнецкийн, Челябинскийн болгаш Магнитогорскийн металлургия бодуруга-леринге машинист, метатрижи кадрларын белеткен.

Чурукта: Казахстан домназын ишти хевирин. Фото П. Федоровтуу.

Винница область. Стрижавскийн септелге-техника станциязын коллективинде бодуруга планын хуусаа бетинде күөсөдүшөр дөш социали-стик чарыш калбарган. Механизаторлар эртен чылдың декабрь планын өзүгээр 40 тракторлар-ны септээр тургаш, колхозтарын 76 тракторлар-ны септээр. Станциянын ажылычылары ол күш-ажылчы чедикшиктерин СЭКП Төп Коми-тетиниң декабрь Планумунга аадар бодурганнар.

Чурукта: Стрижавек СТС-тин ажылдакчылары П. К. Гребень (солгай талазында) болгаш В. П. Климанов оларнын септеттиген тракторну хынап турары.

Фотоу Е. Копыттын. СЭТА-нын фотохрониказы.

Областа тракторлар септелгезиниң чоруп турарының дугайында М Е Д Э Э

(1960 ч. январь 20-де)

Колхозтар болгаш СТС-тер	Чыл плаанын күөсөткөн хуузу
Чөөн-Хемчик	101,7
Бай-Тайга	88,1
Чаа-Уул	79,2
Сүт-Ал	71,1
Тес-Хем	68,4
Танды	50,0
Каз-Хем	47,8
Биш-Хем	46,3
Барыш-Хемчик	44,8
Өнөр	33,3
Улуг-Хем	28,1

Эртен чылдың январь 20-де об-ластың колхозтарында тракторлар септелгезиниң хуузу 76,0 тур-ган болза, ам 57,1 хуу болган, а совхозтарга тракторлар септелгези 52,7 хуу турган болза ам 59,3 хуу болган.

ПОЛИГРАФИСТЕРНИҢ ЧЕДИШКИНИ

Областың култура өргөзелингиң типографиязы эртен чылдың боду-руга ошаладыан хуусаа бетинде чедикшикин ботландырган. Илаң-гыя 1959 чылдың сөөлү айы — де-кабрь айнын планын типографиянын коллективни ишти продукция тала-зы-биле 101,6 хуу, а бараанын продукция талазы-биле 121,4 хуу күөсөткен.

Бодунга ошаладыан планын тус-тө-цөк ботуруңуң ажык күөсөткени поли-графистерниң улуг чедикшини болур. Чорукта чаа типографиянын коллективни эртен чылдың ажылы-н түнөп көргөш, 55 эки ажылчы-нарын адын муракчыларын деп-теринде биззөн. Оларнын иштинде лютинист эш Полуэктова, парла-кчи Маладина, өрүкчү Горбунова олар бодуруга планын ай санында 125—135 хуу күөсөдүшөр келгенер.

Типографиянын эң муракчы бри-гадалында болгаш цетинге шыгыр-нышчыларын тыыскаан.

Полиграфистер бодуругагың арга, куралыларын санап көргөш, 1960 чылдың планын хуусаа бетин-де күөсөдүшөр талазы-биле социали-стик хулаагелерин алган.

Эки хойжуларнын бирээзи

Танды районда «Межегей» сов-хозтуң хойжуу О. Сырат хойунуң кымын орадалымышкын болгаш немелед чөмөгүлгезин чөп таарыш-тырып турар. Хойуну куку ам-даа семис шыраар. Ол бодуңуң соци-алистик хулаагезинде чүс хойдан-на 130 хураганын, хой санындан 3,1 кг дүктү алырын айтыкан. Хулаа-гезин күөсөдүшөр арга хойжу-да бар.

Бо хойжу эртен ажыл-агый чы-лында база багай өвөс ажылдаан. Ол, чүс хойдан-на 113 хураганын, хой ботуруңунде 2,8 кг дүктү алган. Амгы уеде оң ажалдагында 800 хойду бар, оңу хур кыш ажылар дөш хойжу кызымаккай ажылдап турар. О. Сырат совхозтуң дөргө хойжу-ларынч бириээзи.

Т. ТАЖЫ-САМБУУ.

Коллективтиг керээ — профэвилелдериниң ажылынын үндөзүн

Коллективтиг керээлериниң учур-дузанын ажыл-агыйын, профэвилел организациаларнын удурткучулары өңи билер, мында айттыган хулаа-гелерин күөсөдүшөр турар черлерде бодуругагың хөжүдөр болгаш ажылы чоннарынч амдырал-чурталгазын база културалыг хандырылганын өңкижер талазы-биле өңи көргүдүгөр чедир чедир алдынып турар.

Чижээ, Тураннын райулеттур комбинаты областың социалистик чарыкыга бирги чери эртен чылдың бүгү тургузунда өвөс келген, ол шыкаш өңи түнөөдери Кызыл-дың чорай улеттур комбинаты бол-гаш алгы заводу база чедир алды-лаан.

Бо бодуругагың чедикшик-тери коллективтиг керээлериниң организацы салдарындан улугу-биле хамааржыр. Керээлерин чарыкын мурунда чаа техниканы иштер-дир, материалдарын камнаар, про-дукциянын бот-үнезин чөмөгөдир, күш-ажылдың байдаларын, соци-алистик чарыктын организациашкы-нын өңкижер талазы-биле органи-зацын хөжүдөр ажылычыларын калбак киржилгези-биле ажылдап кылган турган.

Керээлерин ол болгаш өске-даа чугула чүдөдериңиң күөсөдөниң иштинин контролин хуң бүгү чө-рутканын түнөөдө үстүдө боду-ругагың чедикшиктерин ханды-рынар арганыг болган.

Өң-биле кады коллективтиг керээ-лерге сагыш салбайн турар чамдыг бодуругагың болгаш профэвилел организациаларын демдегелерин эртин болбас. Чижээ, «Коммунал тууду» трези эртен чылдың кол-лективтиг керээни шуут чарбай эрттирген, «Тыва тууду» трезиниң күөтүг участоктарында коллективтиг керээни иштерлерин күөсөдүшөр чорук хынадалан илөөрөң. Чаа те-хниканы иштердир, хей күш ирет-тигер ажылычы механизаторлар, туудулары эргөжөк чугула мате-риалдар-биле хандыр хөмөгөдөр-ниң чөтпөс алдынганындан трест

«В. ГЕОРГИЕВСКИЙ, Чурт улеттурунч болгаш коммунал ажыл-агыйын профэвилел обкомунун даргазы.

Бедиткен хулаагелер

Сүт-Хөд районда «Иштин» кол-хозтуң Иштин-Аксы сүт-бараан фер-мазын саанчылары болгаш кадар-чылары сүт бодурун икөөдүшөр дөш боттарында алган социалистик хулаагезин алдарымы-биле күөсөт-кен. Саар инектерин чыл дургузунда кукуруза ситосту-биле болгаш өске-мак концентраттар-биле чөмөгөр, кадарчылары болгаш саанчылары өңи организациаларын база фермазын үчөдүн (учөтчик О. Чылбар-оол) шын тургусканындан сүт саалдамы бедекен.

Бир өвөс 1958 чылда ферма 57741 кг сүт сагган турган болза, эртен чылдын 89488 кг сүттү саап алган. Фермазын саанчылары инек ботуруңунде 1100 кг сүттү, саап алып планын тургаш, эртен чы-лы инек ботуруңунде 1287 кило-граммы алган. Оң иштинде саанчы О. Чечекмаа бодунга быжылаан 8

инектин бирөөнүнден-не 1459 кг, эш Дырыш-Көк — 1412 кг сүттү саап, социалистик чарыктын муракчы-лары болганар.

Оң алгыда былааларын чагыш-тырып эмирер арганы ажылаалы улуг ажыктыг болган. Бир өвөс эди-рин саар аргада былааларын орту-мак деңизин 90 кг чедир турган болза, чагыштырып эмирер аргада — 130 килограммдан ашкан.

Фермазын саанчылары болгаш ка-дарчылары СЭКП ТХ-нын декабрь Пленумунун шиттирлээр-биле та-нышкан, боттарында бедиткен ху-лаагелерин алган. Олар инек бүр-зүндөн 1300 кг сүттү саап алып, 100 инектен 90 бызаны камгалап алдышкан, муракчы саанчыларын дуржулгаалыг ажылдап тургаш, сүт бодурун күөдүдөр, күш-ажылдың бодуругагыңуң бедитип турар.

О. ХУНА.

Ногаа расадазынга саважыгаштар

Улуг-Хем районун «Күш-ажыл-дын хосту» колхозунуң Эйлин-Хемде огород бригадалык кижигү-ннери ногаа расадазын олдурут 25000 саважыгашты белеткээр план-ыг тургаш, 1960-ну белеткен ал-дын. Саважыгаштар белеткөрине Суруш-оол, Апыл, Хуреп кончуг идекпейлиг ажылдаанар.

Мурнакчылар чаржып турар

Ижевско область. Салинскийн «Солидарность» фабриказын муракчы арыкчымыс Мана Вечерова — дерилгениң бодуруга-лунуң демелин чеди чылдың төчүзүгө планаттыгын хуусаа-дын бетинде чеди алды дөш шөмчөөшкениң эргөлекчилер. Юна Вечерова Владимир областың Соинск районуң Лакин аттыг фаб-риказынын арыкчымыс Людмила Дубровнианың социалистик чарыкка кийгиригын хулаап алган. Олар ийилөө 1959 чылда ар-гашта станктарын бодуругагыңуң 1965 чылда кордугенин чедип алган болган оң ийи-даа улгатырар дөш демекшиң турар.

Чокта чаа Люд Дубровина Юна Вечерова барып чораян. Чурукта: Ижевско областың ном үндүр чериниң үндүргени бодуңуң биззөн помун Л. М. Дубровнига Ю. М. Вечерованың (он талазында) тамшытырып олтурары.

Фото Н. Анимовтуу. СЭТА-нын фотохрониказы.

Ёзулуг улусчу чаа шимчөөшкн

Совет кижилериниң чогадыкчы куш-ажылы болгаш таланттарың хөжүдөринге партиянын XXI съез-диниң төгүдүгү шиттирлери улуг орукту ажыткан.

Совет Эвилелинде болгаш соци-алистик өске-даа чурттарда ам он-за улуг кедирүүшүлүк чер болганда хайныгып турар. Оң туржук ол тургузушкунуң киркиччилери бистер бейин чамдыкта кайгай бээр бис — долгандыр көргөш, бүгү-ле чү-вө кайып алдынып турары, мындыг кайгамчык улуг аргалар кайып тынып каан турар иргил кылдыр бол-дай боор — деп И. С. Хрушев совет журналистерин Кремльге хулаап ап турган чугаалаан.

Партиянын XXI съездиниң боду-гузунде бистиг чуртуруска ажыл-чы чоннарын политиктиг болгаш күш-ажылчы кедирүүшүкүн хай-ныгып турар уеде коммунист күш-ажылдык бригадалар болгаш коллективтери деп ат дөш демексе чер болганга төртүттүнүп эгелзөн. Бо өзүгү улусчу патриоттуг шим-чөөшкн бистин мурунувуста сал-дыган сорулгааларын күөсөдүшөрчө бүтү аргаларын, куралыларын мо-бильдаштып, чөвүнү чогадыкчы күш-ажылы хайныктырган.

Бистин областың колхозтарыга болгаш совхозтарыга, улуттур, транспорт болгаш тууду черлеринге коммунист күш-ажылдык брига-далары, коллективтери болгаш узур-никтери деп ат дөш демексе бүгү чуртта шыкаш база-ла хайныгып ү-гөн. Оң бээр бодун чарык хире чаа эркен, Чамдык коллективтер-нин кижигүнери ол атты чедип алган болгаш ам коммунист күш-ажылдык чурттап, өрөшип тур-рлар.

Партиянын XXI съездиниң төвө-ргүлү шиттирлери хуусаа бетин-де күөсөдүшөр дөш калбарган совет улустуң демекселине боттарыңды тө-лөнтүп салымышкын киирери-биле бистиг областа 92 бригадалар коммунист күш-ажылдык бригадалы деп атты тыыскаан. Илаңгыя култура өргөзелингиң типография-зында паракчыларын бригадалы (бригадир А. Понова), «УТКА 25 чылы» совхозтуң «Иштин-Хем» фер-мазын (бригадир Д. Болат-оол), Топ автосептеге мастерскаянда Б. Ку-кариниң септегилер бригадалы, автобус чолаачыларынын эш Пана-сорога удурткан коллективни, даара-нылга комбинатында эш Хавратова-га удурткан бригада, Кызылдың хлеб заводунда эш Качалованың брига-далы, Ак-Довурак комбинатында эш Козур-оол биле эш Кара-оолдуң бри-гадалары коммунист күш-ажыл-дык бригадалары деп атты чеди алган. Бистиг областың авто-транспорт контроларында болгаш улуттур бодуругагың черлеринде база тууду организациаларында комму-нист күш-ажылдык элзөн хей кол-лективтерин тургускан.

Бо бүгү бригадаларың ботта-рынга алган социалистик хулаагел-ерин чыгыш аай өвөс-даа болза оларнын ишти күзөл сорулазын чыгыш. Чүл дөргө чеди чыл пла-нын хуусаа бетинде күөсөдүшөр төлө-дө күш-ажылдык бодуругагыңуң бе-дидер, боттарыңды ишти билини бедитишкан, чүгө бодуругагың өңи көргүзүлгелерин бодур өвөс, хар-ын хууда амдырал-чурталга-зын муракчы үлгерин көргү-дөр, эргиниң артымышкылары-биле шиттираринг демекшир деп со-рулаганы салып турар.

Кызылдың дааранылга комбинатында тургузтуган коммунист күш-ажыл бригадалында 19 даара-ныкчы бар. Ук бригаданы комму-нист эш А. Хавратова билдинг удуртуп турар. Ол бригадала боду-ругагың чөмөгө үр уеде ажылдап келген дуржулгаалыг ажылычынын чымык кабаан. Мында анык даара-ныкчылар база-ла өвөш өвөс. Аны-як ажылычыларын хуң бүгүдө ки-жигиниң, оларнын амдырал-чурт-талгазын болгаш ажылы сонуграп көрүшканын, кижиле ботуруңуң тех-никтиг билин бедидер дөш өвөш өвөс ажылычы чорудуп келгенин-де бригада кижигүнери бодуруга-гыңуң үргүлчү ажык күөсөдүшөр келген. Иччангаш чеди чылдың бирги чылы 1959 чылдың планын ол бригада хуусаа бетинде — Ок-тябрь революциянын 42 чылы оңи таварыштыр күөсөткен.

Дааранылга комбинатынын адми-нистрациязы, мында партия органи-зациалы болгаш бригадир эш Хавра-това бригада кижигүнерин кижигү-нер талазы-биле элзөн ажылды чо-луктан. Чүгө кижилерин чыгыр, сургаар өвөс, харын оларын хууда

